

הכנסת העשרים וחמש

יוזם : חבר הכנסת צבי ידידיה סוכות

4077/25/פ

הצעת חוק העונשין (תיקון – עונש מינימום וקנס על החזקת נשק בלתי חוקי), התשפ"ד–2023

1. תיקון סעיף 144 בחוק העונשין, התשל"ז–1977¹, בסעיף 144 –

(1) בסעיף קטן (א), אחרי "שבע שנים" יבוא "ובלבד שלא יפחת עונשו ממחצית העונש הקבוע בחוק, אלא אם כן החליט בית המשפט, מטעמים מיוחדים שיירשמו, להקל בעונשו";

(2) אחרי סעיף קטן (ב) יבוא :

"(ב) הורשע אדם בעבירה לפי סעיף קטן (א) רישה, (ב) רישה, (ב) או (ב) רישה, דינו קנס האמור בסעיף 61(א)(4), ולכל הפחות קנס של 100,000 שקלים חדשים, אלא אם כן החליט בית המשפט מטעמים מיוחדים שיירשמו, שלא להטיל קנס";

(3) סעיף קטן (ז) – בטל.

דברי הסבר

החזקתו של נשק בלתי חוקי היום היא בגדר מכת מדינה. בשנים האחרונות ניכרת עלייה משמעותית בהיקף ההחזקה של הנשק הבלתי חוקי וזאת בעיקר למטרות פליליות, דבר שמביא לפגיעה בחיי אדם ובתחושת הביטחון של האזרחים. הזמינות הגבוהה של נשק בלתי חוקי מגבירה את הסיכון שיעשה בו שימוש לצורך ביצוע עבירות פליליות ואירועי אלימות חמורה כמו רצח, הריגה ותקיפה, לצד שימוש בו למטרות טרור.

היקף האלימות והשימוש בנשק ובאמצעי לחימה בלתי חוקיים פוגעים בתחושת הביטחון האישי של האזרחים וגורם לירידה באמון הציבור ברשויות ושיתוף הפעולה עמם, בפרט במגזר הערבי, באופן המקשה על גיבוש ראיות מספיקות להגשת כתבי אישום ומיגור התופעה. על פי דו"ח מבקר המדינה מ-2018, "העלייה המתמשכת באירועי הירי בחברה הערבית בשנים האחרונות מחמירה את חוסר האמון שלה במשטרה. לחוסר האמון יש השפעות ישירות על יכולת המשטרה להתמודד עם הבעיה, שכן תוצאתו

¹ ס"ח התשל"ז, עמ' 226.

הראשונה היא תת דיווח על אירועי פשיעה הנוגעים לשימוש. מציאות זו היא קרקע פורייה להתפשטות התופעה" (מבקר המדינה: התמודדות משטרת ישראל עם החזקת אמצעי לחימה לא חוקיים ואירועי ירי ביישובי החברה הערבית וביישובים מעורבים (15.8.2018) (להלן: דוח המבקר)).

מנתוני המשטרה, כפי שהובאו בעמ' 4 לדו"ח המבקר, עולה כי רף הענישה בעבירות אלו נמוך במיוחד: ב-85% מגזרי הדין שניתנו בשנת 2016 על עבירה של רכישה או החזקה של נשק, שהעונש המרבי עליה הוא שבע שנות מאסר, הוטל עונש מאסר של עד שנה בלבד. ב-64% מגזרי הדין שניתנו באותה שנה על עבירה של נשיאה או הובלה של נשק, שהעונש המרבי עליה הוא עשר שנות מאסר, הוטל עונש מאסר של עד שנה בלבד. עוד עולה מנתוני המשטרה כי ב-14 מ-15 תיקים שכתבי אישום בעניינם הוגשו על ידי מחוז מרכז בגין עבירות אמל"ח בשנים 2016 עד 2017, היה רף הענישה הממוצע כ-12 חודשים בלבד. על פי אגף חקירות ומודיעין של המשטרה (כפי שהובאו בעמ' 50 לדו"ח המבקר), רף הענישה הנוהג נמוך ואינו משקף את חומרת העבירות, את הסיכון הנשקף מהן ואת היקף התופעה. כמו כן, אין בו מענה הולם להיקף אירועי הירי הגדל במהלך השנים האחרונות, באופן המשקף לעבריינים את הכדאיות שבביצוע עבירות שבצידן רווח כלכלי גבוה.

גם פרקליט המדינה ציין את רף הענישה הנמוך בהנחיותיו משנת 2016 בנושא זה: "לעתים העונשים המוטלים כיום בבתי המשפט בעבירות הנשק אינם נותנים מענה הולם די הצורך לחומרתן היתרה, הסיכון הרב הנשקף מהן והאינטרס הציבורי המובהק במיגורן" (הנחיית פרקליט המדינה מס' 9.16 בנושא "מדיניות ענישה בעבירות נשק ומטעני חבלה" (7.8.16)). לצד זאת, גם מבקר המדינה המליץ לבחון תיקוני חקיקה בנושא שיגבירו הרתעה.

בשנת 2021 חוקקה הכנסת הוראת שעה בסעיף 144(ז) לחוק הקובעת עונש מינימום העובר על רבע מהעונש המירבי הקבוע בחוק על אדם אשר הורשע בעבירה לפי סעיף קטן (א) רישה, (ב) רישה, (ב2) או (ב3) רישה. עם זאת, לדעתנו התיקון אינו משיג את מטרת ההרתעה מאחר ועבריינים אינם חוששים מעונש המינימום הקיים.

לפיכך, לאור התרחבות התופעה והשלכותיה החמורות ובשים לב לפער הגדול בין העונש הקבוע בחוק לענישה בפועל, מוצע לקבוע עונש מינימום של מחצית מהעונש המקורי. כמו כן, מוצע להטיל קנס כספי לעבירות נשק, מכמה סיבות: צמצום הפגיעה הכלכלית בקופת המדינה הנגרמת עקב השקעת המשאבים באיתור הנשק הבלתי חוקי; הגברת ההרתעה; והפיכת העבירה ללא משתלמת כלכלית.

עם זאת, מוצע כי יישאר מרחב שיקול דעת לשופט לסטות מההסדר מטעמים מיוחדים שיירשמו. הצעת חוק דומה בעיקרה הונחה על שולחן הכנסת העשרים וחמש על ידי חבר הכנסת יואב סגלוביץ' וקבוצת חברי הכנסת (פ/2261/25).

הוגשה ליו"ר הכנסת והסגנים
והונחה על שולחן הכנסת ביום
ז' בכסלו התשפ"ד (20.11.2023)